

PTUJSKI LIS

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 100

... (v starem rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 9

Ptuj, 27. februarja 1921

III. letnik

Predsedstvu deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

Mestni sosvet je v svoji seji dne 22. januarja 1921 enoglasno sklenil, da se predloži deželni vladi protest proti avstrijskemu nemškonačionalnemu rovarstvu napram naši kraljevini.

V zadnjem času objavljajo naši časopisi vesti, da obstoje osobito v Gradcu posebni odbori, zlasti „Südmarke“, ki sistematično rujejo proti naši državi, predvsem proti Sloveniji.

Pri enem zadnjih takih sestankov v Gradcu so baje zahtevali plebiscit za mesto Ptuj kakor tudi za ptujsko okolico, češ, da je večina tukajšnjega življa nemška, odnosno nemškega mišljenja in da hrepeni po združitvi z Avstrijsko republiko.

Na čelu teh rogoviležev, ki si drznejo govoriti v Gradcu kot zastopniki mesta Ptuj, so gotove elementi, katere je naš narod ob priliki našega ujedinjenja izgnal.

Mestni sosvet — tudi Nemci — soglasno in odločno protestira proti takemu rovarstvu, ki očito krši določbe mirovne pogodbe osobito čl. 47, 89, 91 in 95.

Avstrijska republika podpira oziroma v najmilejšem slučaju odobrava početje takih hujskačev ter tako sama krši v citiranih členih mirovne pogodbe prevzete dolžnosti.

Prosimo deželno vlado, da vzame ta protest na znanje, ter ga predloži osrednji vladi v Beograd v nadaljno ukrepitev.

Vladni komisar mesta Ptuj je izročil ta protest na pristojna mesta.

Ljudsko štetje.

(Ptujski sodni okraj.)

V zadnji številki smo priobčili številke prebivalstva v Ptuj. Danes priobčimo številke o prebivalstvu ptujskega sodnega okraja. Vsega prebivalstva je 49.692 oseb, med njimi 23.427 moških in 26.245 ženskih. Naši kraljevini jih pripada 47.495, tujim državam 1325, pri 872 je državljanstvo neodločeno.

Tobak.

Pridelovanje in zakonski predpisi.

Navodilo za pridelovanje tobaka v Sloveniji.

Kraljevo finančno ministrstvo je z dne 4. marca 1920, štev. 961., odobrilo predlog Monopolne Uprave, da se v onih pokrajinah Slovenije, ki se izkažejo za to kulturo ugodnim, sme gojiti tobakova rastlina pod pogoji, da se to vrši na račun države in da se za to dobi poprej dovoljenje pristojne oblasti.

S tem se bo ustreglo tekom let opetovano izraženi želji, obenem se bo pa zadostilo veliki potrebi po tobaku, ki obstoji izza časa svetovne vojne.

Iz več vidikov pozdravljamo to načelno dovoljenje za gojenje tobaka.

Po veroizpovedanju jih je 48.507 rim. katoliškega, 1076 pravoslavnega, 62 evangeliškega, 22 izralitskega, 25 drugega. Po narodnosti se je priznalo 47944 k slovenski, 1176 kaki drugi slovanski, 148 srbohrvaški, 383 nemški, 41 kaki drugi.

Na Bregu pri Ptuj, kjer je pred vojsko cvelo nemškutarstvo, kakor v Ptuj, je vsega prebivalstva 1436 oseb, med njimi 696 moških in 740 ženskih. Po državljanstvu je 1340 naše kraljevine, 66 tujih držav, 30 še neodločenih. Po veri je 1414 rimskih katolikov, 9 evang., 8 izraelitov in 5 druge vere. Po narodnosti se je priznalo 1215 slovenski, 26 srbohrvaški, 39 kaki drugi slovanski, 154 nemški, 2 madžarski.

V Krčevini se je naštelo 975 prebivalcev, izmed njih se je priznalo za nemško narodnost 90 oseb.

Ves sodni okraj ptujski z mestom Ptujem vred šteje 54.139 oseb.

Številke proti zadnjemu ljudskemu štetju se vobče niso dosti izpremenile. Večja razlika je le glede narodnosti. Za Nemce se je še priznalo v vsem okraju 1358 oseb, med njimi v Ptuj in bližnji okolici nad 1200 oseb, drugod niti 150 oseb.

Kakor izvemo, so razni stari nemškutarji, osobito v Ptuj, navedli kot materinski jezik nemški, kar je kaznjivo in se bode vsled tega uvedlo zoper krivce kazensko postopanje.

O uspehu bomo svoječasnno natančneje poročali, da naša javnost izve za te sramotilce lastne matere.

Odgovor „Straži.“

Principijelno ne napadamo osebno in tudi ne odgovarjamo, vendar nas silijo k odgovoru nizki in direktno podli napadi „Straže“ na vodjo našega okrajnega glavarstva g. dr. Pirkmaierja.

Greh bi bil molčati, če se blati na tako nesramen način uradnika, ki uživa in zasluži spoštovanje in ugled celega okraja ravno vsled svoje skrajne marljivosti in vestnosti, ki izpolnjuje svoje odgovorno mesto objektivno in nepristransko, brez ozira na katero si bode stranko, kakor danes malokateri. Tem podlejši

Gojila se bo pri nas v pretežnem delu ona vrsta tobaka, ki se najbolj pogreša, t. j. tobak za pipo.

Pod staro vladavino je dohajal te vrste tobak iz ogrskih nižin ob Donavi in Tisi.

Ta kultura se je tam skreila in v dolednem času nimamo od tam nikakih uvozov pričakovati. In ko bi bilo to tudi mogoče, je z gospodarskih ozirov priporočljivo, da to potrebo krijemo v lastni državi z lastnim pridelkom.

In to moremo. Naš Banat, Hrvatska, Srem, Medjinaurje in vinorodne pokrajine Slovenije imajo za tobakovo kulturo iste, deloma še boljše pogoje za pridelavo tobaka, ki ga potrebuje naš seljak za pipo, kakor pa nižava nove ogrske države.

Pokrajine Srbije zlasti ob Bregalnici, Skoplju in Bitolju, nadalje Črna gora, Herce-

so ti napadi, ker prihajajo od ljudi, katerim je storil več uslug, kakor vsem demokratom skupaj, od ljudi, kateri znajo izrabljati njegovo vestnost v svoj prid in to dobro vedo ter se zavedajo tega. Saj uživata v zadnji dobi dva teh mastno plačo, ki je ne zaslužita in jima ne gre.

Ko bi bili vi tako čistih rok, kakor je g. dr. Pirkmaier, bi ne spraševali ljudje, kam je zginilo to in ono! —

Kakor pa nam je dobro znano, hrani še danes bivši ptujski narodni svet vse knjige in natančne inventarje, kjer je vpisan vsak košček demobilizacijskega blaga, vsak vinar, ki se je izkupil za to blago in špirit in iz katerih se lahko prepriča vsak, da je bil slednji košček in zadnji vinar oddan na določeno mesto od vlade, kakor je tudi le vlada razpolagala z glasovirjem.

In teh knjig in inventarjev ni pisal g. dr. Pirkmaier!

Pač pa je neštetokrat posredoval pri vladi, da je toliko in toliko tega blaga prišlo v prid našemu ljudstvu, kar bi se drugače ne zgodilo. Le v obči blagor ljudstva in države je njegovo celo delovanje kljub temu, da ni žel zasluženega napredovanja in ravno tega ne morejo razumeti gotovi „gospodje“, da se jim noče brezpogojno udinjati za njihove lopovščine. In le radi tega ga hočete izgrizti in jedini vi se bode te veselili, celi ptujski okraj pa bode žaloval, če ga res zgubimo, kar pa se bode zgodilo le v njegov prid in če to sam želi.

Vemo, da ne storimo s tem nobene usluge g. vodju, ker prepričani smo, da se bode vedel braniti sam, če bi bilo to potrebno. Pometli pa bomo tam, če se ne nehajo ti podli napadi brez vsake najmanjše podlage, kjer je gnoja dovolj in pokazali svetu, da je lahko tudi kloster—agijev hlev, napredne kroge pa pozivljamo, da se vendar enkrat otresejo „špiclna“, ki se kot sitna muha vsiljuje v vsako družoo, da lahko prisluškuje.

Gospodarstvo.

Plemenski izbor v vinogradih.

(Nadaljevanje in konec.)

Ozrmo se n. pr. na našo domačo vrsto

govina in Dalmacija imajo še staro tobakovo kulturo.

Tod se pa prideluje takezvani turški tobak, ki se porablja za izdelavo cigaret.

Tudi te vrste tobaka bo morebiti v nekaterih pokrajinah Slovenije (Belokrajina, del Dolenjske in Slovenske Gorice) mogoče s časom in s pridom gojiti, vendar pa bo glavni produkt na vsak način le pridelek iz tobakne rastline ogrskega izvora. In prav je tako, ker ravno te vrste tobaknih produktov najbolj primanjkuje.

Pridelovanje tobaka je v zvezi s skrbnim obdelovanjem na polju in z umnim ravnanjem po žetvi ali pravzaprav berbi. Ker država stavi trudu primerne cene, se bo pridelovanje na vsak način izplačalo.

V mislih imam naše male kmete z veliko kopico otrok.

pošip, ki tvori glavni nasad v naših ljutomerskih, haloških in Slovenskih goricah. Koliko raznoličnosti najdemo v tej vrsti! Eni trsi so redno bogato obloženi in imajo večinoma zdravo grozdje; drugi zraven stoječi so sicer tudi redno rodni, a njih grozdje ponajvečkrat segnije. Zopet drugi nastavijo mnogo grozdja, ki se pa redno vsako leto osiplje; v jeseni je trs vsikdar prazen. Nekateri so v rodovitnosti nestanovitni, eno leto so rodni, drugo leto se osipljejo ali pa sploh ne nastavijo grozdja. Eni zopet imajo bolj debele jagode, drugi bolj drobne itd. Pa tudi glede odporljivosti proti boleznim se lahko opazuje pri pošipu raznoličnost. Nekateri trse napade redno in močno oidij, četudi se jih skuša ovvarovati tako, kakor sosedne trse iste vrste, ki pa ostanejo zdravi.

Enako je pri drobnem rilčeku. On je pred cvetenjem bogato obložen z grozdem, po cvetju pa je več ko polovico trsov praznih. Pa tudi v kakovosti grozdja se razlikujejo poedinci med seboj.

Več ali manj raznoličnosti se lahko najde pri vsaki vinski vrsti.

S skrbnim večletnim opazovanjem in zaznamovanjem bi se sčasoma lahko izbralo v vsaki zaželjeni, posamezni vrsti ali sorti tiste trse, ki vstrezajo v vsakem oziru. Pri ponovnem prenavljanju vinogradov pa bi že lahko jemali cepiče samo od teh izbranih trsov in od teh zopet samo srednje dele tistih rozg, ki so bile rodne. Uspeh bi bil hrez dvoma velikanski.

Taki plemenski izbor ne bode delal preglavice malemu kmetu-vinogradniku, ki obdeluje sam svoj vinograd in pozna raditega vsak svoj trs in njega lastnosti. Težje je pri velikem vinogradnem posestniku, posebno tam, kjer ni viničarjev; kjer pa so ti, bi moral biti njih ponos pomagati izpopolnjevati naše vinogradništvo tudi v tej smeri. Saj bo itak tudi njih korist, če bodo vinogradi dobičkanosnejši kakor so sedaj, kajti stara je reč: Če se kmetu godi dobro, se godi tudi drugim stanovom dobro, osobito onim, ki so ž njim v tesni zvezi.

Vzvišena naloga vseh trsničarjev, ki pridelujejo cepljeno trsje za prodajo, pa naj bi bila, da prvi krenejo na zgoraj načrtano pot. Ker so večinoma posestniki vinogradov in jim potrebne razboritosti ne manjka, je treba samo še dobre volje in šlo bo. Saj se bo tudi izplačalo, kajti tudi v tem oziru bo v kratkem konkurenca med navadnimi cepljenci in cepljenci od izbranih trsov. Kdor bo pa preje prišel, bo preje mlet.

Vinarski inštruktor Zupanc.

„PETOVIA“ usnjarska industrija d. d. na Bregu pri Ptuj se je ustanovila na ustanovnem občnem zboru dne 14. t. m. Tako se je izvršila preosnova dosedanje družbe z omejeno zavezo „Prva jugoslovanska tovarna za usnje in čevlje na Bregu pri Ptuj“ v delniško družbo. Podjetje je popolnoma nacijo-

Pri tobačni kulturi so opravki, ki jih večinoma ženske in otroci izlahka opravijo.

Naš mali kmet v vinskih goricah, ki ima majhno zemljišče, bo prav gotovo rad sadil tobak. Ako vinski pridelak eno leto izpade, ima vsaj gotovi dohodek od tobaka.

Tobak je izredno razširjena industrijska rastlina.

Državni monopol.

Države so tobačno industrijo že od nekdanj obdobjevale, da dobe na ta način novcev za državne potrebe. Velik del držav je pridelavo, izdelavo in prodajo monopoliziral, to je, da mora vsakdo svoj pridelak proti naprej določeni ceni oddati državi, ki ga v lastnih tvornicah v fabrikate podela in potem po tobakarnah za določeno ceno prodaja.

Tak državni monopol je obstojal v bivši Avstriji, ima ga pa tudi naša nova država. Leta 1909. je imela Avstrija čistih dohodkov iz monopola 166 milijonov kron, prejšnja majhna Srbija 12 in pol milijonov dinarjev.

Nadaljevanje sledi.

nalizirano, ker je v smislu predpisa ministerstva za trgovino in industrijo inozemski kapital udeležen samo 25%. V upravni svet so bili izvoljeni sledeči gg.: Dr. Ivan Fermevc odvetnik v Ptuj kot predsednik, ravnatelj Alojzij Tykač in komercijalni svetnik Anton Jurca kot zastopnika Ljubljanske kreditne banke, ravnatelj C. Toman in Lovro Petovar, veleposestnik v Ivanjkovcih kot zastopnika Mariborske eskomptne banke, ravnatelj Antič za Hrvatsko trgovinsko banko v Zagrebu, dalje Dr. Marko Ettinger, odvetnik in podjetnik na Dunaju, zajedno podpredsednik, Franjo Čuček, Konrad Fürst in Franc Hutter, veletrgovci v Ptuj. V nadzorstvo so se volili gg.: Josip Pirich in Franc Potočnik, usnjarja v Ptuj, dirigent podružnice Ljubljanske kreditne banke A. Matevžič in Aleksander Ussar, računski svetnik in posestnik v Ptuj. Delniška glavica znaša 16,000.000 K, ki se poviša vsled že podeljenega dovoljenja v smislu pravil pri prihodnjem izrednem občnem zboru na 25,000.000 K. Ugotovilo se je, da se ta nova domača industrija po vsem lepo razvija. V polnem obratu je že tovarna za usnje, gamaše, torbice in fino galanterijo. ter je ravnokar pričela obratovati tudi tovarna za čevlje.

Dopisi.

Dnevno KONCERT

salonskega orkestra iz Zagreba
v kavarni Korže, Vseh svetnikov ul. 10.
Začetek ob 8. uri zvečer. -0- Vstopnina prosta.

Električna napeljava Maribor-Ptuj-Varaždin.

Preteklo soboto so se vršili vrlouspeli shodi v Ormožu, Ptuj in Sl. Bistrici, na katerih se je temeljito razpravljalo o možnosti izvršitve velikega projekta, ki naj modernizira celo Podravje. V Ormožu je poročal o dosedanjem delovanju pripravljalnega odbora predsednik g. Čuček, v Ptuj in Sl. Bistrici pa je podal poročilo tajnik g. dr. Ivan Fermevc. Na vseh treh shodih je govoril g. ing. Kral, profesor Ljubljanske tehnike. Dokazal je veliko gospodarsko važnost nameravane zgradbe električnega daljnovoda in omrežja tako za mesto, kakor za naše kmetijstvo. Podal nam je jasno sliko o rentabiliteti podjetja in o cenah električnega toka. Tozadevno obširnejše poročilo še objavimo. Povdarjamo samo, da bi v zlasti že električna razsvetljava prišla veliko ceneje, kakor n. pr. razsvetljava s petrolejem. Od električne svetilke bi se plačalo letno samo 150 K, dočim nas stane petrolej, ako svetimo povprečno po 2 uri na dan, najmanj 700 K. Razveseljivo je, da se zlasti naše kmetijsko ljudstvo živo zanima za stvar. Ptujski meščani žalibog dosedaj še niso pokazali potrebnega razumevanja, dasiravno bi morali naši obrtniki in hišni posestniki delati z vso vnemo, da se načrt čim preje uresniči.

Dijaška kuhinja v Ptuj. Nabralo se je zanjo na gostiji Horvat v Mosteh 255 K, na kolinah gospe Berličeve v Narodnem domu pa 150 K. Andr. Kovačič z gostije Veldin-Vrbnjak na Grabah pri Središču 136 K.

Mestni kino Ptuj. V soboto, 26. februarja ob 8. uri in v nedeljo, 27. februarja ob 3. uri za mladino, in ob 5. in 8. uri nadaljevanje ameriškega senzacijskega filma Kraljica pragozda. 4. epoha Preoblečen. V peklu. Vstopnice se lahko priskrbijo v soboto od 2. do 4. uri pri blagajni v mestnem gledališču. Kinoravnateljstvo Miloš Murko.

Gasilna društva. V mnogih krajih se nahajajo gasilna društva, kojih drustvena pravila ne odgovarjajo sedanjim spremenjenim razmeram, med tem, ko je Jugoslovanska gasilna zveza v Ljubljani založila enotna pravila za gasilna društva. Pozivajo se gg.

občinski predstojniki, da se zanimajo za delovanje gasilnih društev, ki so zelo važna za lokalno policijsko varstvo. Delujejo naj zlasti tudi v tem smislu, da bodo gasilna društva organizirana po pravilih, ki odgovarjajo današnjim razmeram. Gasilno društvo naj bi obstojalo v vsaki večji občini in naj gg. občinski predstojniki prevzamejo inicijativo, da se isto ustanovi, kjer je za to potreba, pa še ne obstoja.

Gospodinjski tečaj v Ptuj za kmečka dekleta se prične dne 15. marca in bo trajal do 30. aprila 1921. Tako je odredilo poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani na prošnjo ptujškega okrajnega zastopa. Sprejme se najmanj 16 učenk. Ako bi se priglasilo nad 20 učenk, tedaj bi se tečaj ponovil. Kmetovalci, sedaj je čas, da porabite to priliko in daste svoje hčerke v gospodinjski tečaj, kjer se bodo naučile vse potrebno za kmečko gospodinjstvo. Pouk je brezplačen. Javijo se naj dekleta, ki bodo lahko hodile domov prenočevati, hrano dobijo v gospodinjski šoli. Prijave sprejemata gg. Josip Zupanc, vinarski inštruktor v Ptuj, Narodni dom in tajnik na okrajnem zastopu Ljudevit Sagadin. Ako bi se zadostno število deklet ne prijavilo, odpade gospodinjski tečaj. Pozivljamo torej vse kmetovalce in kmečka dekleta, da se gospodinjskega tečaja udeležijo in takoj izvršijo prijave.

Sajenje in gojitev tobaka. Ministrstvo financ in tobačne monopolne uprave je dovolilo, da se v ptujškem okraju sadi tobak in sicer pričeto že s tem letom. V nedeljo dne 20. svečana tl. je bilo na Ptuj že predavanje, kako se tobak sadi in goji. Dne 27. svečana ob 10. uri bo istotako na občnem zboru kmetijske podružnice za ptujsko okolico poučno predavanje v gostilni Zupančič v Ptuj. Da se ljudstvo poprime te najnovejše gospodarske panoge, ki obeta našemu kmetovalcu prinesiti velik hasek, se je sklenilo, da se bodo po ptujškem okraju vršila poučna predavanja ter razdelile tudi tiskovine, v katerih je natančno popisano, kako se tobak sadi in goji. Predavanja se bodo vršila na sledečih mestih in dnevih: V nedeljo dne 27. svečana ob 10. uri v gostilni Zupančič v Ptuj. To nedeljo tudi ob drugi uri popoldan na Hajdinu pri Graharju. V ponedeljek dne 28. svečana ob 8. uri zjutraj na Ptujski gori pri Klemenčiču. Popoldan ob 3. uri pri Sv. Trojici v Hal. pri Maučiču. V torek dne 1. marca ob 9. uri dopoldan v gostilni Vindiš pri Sv. Andražu v Leskovcu. Isti dan popoldan ob 3. uri pri Sv. Barbari v Halozah pri Korenjaku. V sredo dne 2. marca ob 9. uri dopoldan v Zavrču v prostorih g. Tomaža Murkoviča. Popoldan ob 3. uri pri gostilničarju g. Miklu pri Sv. Marjeti pri Moškanjih. V četrtek dne 3. marca ob 9. uri na Polensaku v gostilni Golob (Lah.) Isti dan ob tretji uri pri Sv. Lovrencu v Sl. g. (Juršinci) v gostilni Neže Toplak. V petek dne 4. marca ob 9. uri pri Sv. Andražu v Sl. g. v hiši ge. Rola. Še ta dan tudi pri Sv. Bolfenku v Sl. g. ob 2. uri popoldan v gostilni Horvat. V soboto dne 5. marca ob 8. uri v gostilni g. Klemenčiča pri Sv. Urbanu. Isti dan ob 3. uri popoldan v Vurberku v gostilni Simonič poleg šole. V nedeljo dne 6. marca ob 8. uri v gostilni Goljat v Cirkovcah in popoldan tega dne ob 2. uri pri Sv. Janžu na Dr. p. v gostilni Sel. Vse kmetovalce opozarjamo na ta poučna predavanja ter jih pozivamo, da se udeležijo polnoštevilno. V slučaju slabega vremena se mogoče ta spored spremeni, kar bi se še pravočasno javilo. Posebno pozivljamo vse naše dobre in napredne kmetovalce, da se ti poprimejo sajenja tobaka in tako gredo z dobrim vzgledom naprej; kajti trud jim bo bogato poplačan. Pod Avstrijo smo se potegovali za to, da bi smeli tobak saditi. Sedaj pa, ko se nam ta prilika nudi, je ne smemo zavreči, da se ne bomo pozneje kesali. Vsakdo ve, kakšno pomanjkanje tobaka je, in je torej tudi iz tega razloga dolžnost, da tobak posadimo in ga pridelamo dovolj za naše tobakarje. Naši kmetje se tatvine najbolj bojijo. Povemo jim, da se ni toliko bati. Prvič bode ob berbi, to je takrat, ko je tobak zrel za